Ф 43/22.

ЪРВАВА КОШУЛЯ.

Е. В. 2/137.

ПРИКАЗКА ИЗЪ СЪВРЕМЕННЫЙТЪ БЪЛГАРСКЙ ЖИВОТЪ.

Написа

РАЙКО ЖИНЗИФОВЪ.

„Золь тирнъ для копчика"
(Народна поговорка)

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА ПЕТЪ КЪРВАРОВИЧЪ ГР. СОФИЯ

ИЗДАЧАТА СЯ

Съ .пждпвевіето на г. Бойка Нешова.

БРАИЛА

Печатница Х. Д. Ивичкова

1870.

НАР. И УНИВ. БИБЛИОТЕКА
„КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"
СКОПЈЕ

Родолюбивый г-не Бойко Недевъ!

Македонско-българската-пословица казватъ:

„Дека вода текла,
Пакъ вода кіе течитъ;
Дека трава расла
Пакъ трава кіе раститъ!“

Това народно изреченіе сакатъ (искатъ) да кажитъ, че

Дека имело свобода
Пакъ кіе има-свобода.

Нашій народъ былъ іе свободенъ; пакъ онъ кіе бѣдитъ свободенъ. Стигатъ само да дѣйствуваме *умно и разумно.*

Твой съотечественникъ

Браила. Іул. 22. 1870. г. *Жинзифовъ*

НАР. И УНИВ. БИБЛИОТ.
ДИМЕНТ ФХРЪДАНЪ
СКОПЈЕ

ЪРВАВА КОШУЛЯ [1]

I

Въ Българскѫ ми клетѫ земѣѭ
Има малко градче:
То іе легнало въ полѣѭ:
Име нему Прилепъ.
Прилепъ — То іе ѭе славно,
Тамо іе живѣлъ
Нѣкога си краль ты Марко,
Въ него іе царувалъ.
Е царувалъ, іе воювалъ,
Съ Власы, Кара-Власы,
Българскѫ іе браилъ земѣѭ,
Роду си помагалъ.
Дорѣ іе былъ живъ краль ты Марко,
Земѣ была мирна,
Не глобехѫ нея Турцы
Не газехѫ нея.
Не рачилъ іе мѣрскый Турчинъ
Кѫщи ты да газитъ,
Отъ не можеше да любитъ
Българскы дѣвойки,
Не іе могълъ да ги турчитъ,
Въ свой *харемъ* да дѣржитъ,
Да не могѫтъ да излезѫтъ
Изъ подъ тежокъ затворъ,
Да не видѫтъ свѣтъ ми Божій
Ни на сѫнце ясно.....
И одавна то іе было
У насъ въ Българіѭ,
Въ одавнешно старо време,
Старо, али славно.

---

1) Кошуля = риза

Но защо я ви наумвамъ,
Клетички дѣвойки,
Наше славно време старо?
Нашъ прежнъ добъ?
Що помина не си върнатъ
Назадъ, о дѣвойки,
Нема краля, нема бана,
(Гиздавы, то нема!)
Али врагъ да земитъ, момы,
Умъ, перо ми клето,
Че то искатъ да приказватъ
Съ васъ за тѫги, мѫки.
И іе было време момы,
И іе была доба,
Былъ іе той вѣкъ [illegible]ъ, харенъ,
Да бы не іе было!
Що іе было? пыта щете,
Гиздавы дѣвойки,
(Мене влада, спрожаха,
Скитника безъ рода:)
Що іе было? пыта-щето
Българки вы клеты!
Нель іе было, како въ наше
Време, нашъ добъ?
Не така ли, како при насъ
Плакали сѫ майки?
Не така ли, како при насъ
Турчинъ влегвалъ въ кѫщи?
На удралъ ножъ си острый
Въ земліи иль на лески,
На извикалъ съ глась си страшенъ:
Бърго, ти *гиурко*,
Наточи ми вино ройно,
И лютицѫ бърлѫ,
(Напълни ми ты *гиурко*,
Чаши стодрамницы,)
Я да піемъ да сѫ опіемъ,

Съ тебе я да летнамъ,
Да прегърнамъ рамнѫ става,
Очи да цѣлувамъ,
Не двѣ нощи не три нощи,
Твои чърны вежды...“

Клета ви сѫдбина, момы,
Клета ви година,
Що васъ майкѫ іе родила
Въ такво лошо време!
О, да бы іе народила
На мѣсто васъ камень,
Не ще ронехъ азъ-ка сълзы,
Како сега, врелы!
Не ще вшиено перо ми
Съ кърваво мастило,
Немаше да ви опишамъ
Наше тежко време!
Що іе было? питате пакъ
Българки, другарки,
Какъ іе было въ прежнѫ лобѫ,
Въ то ми златно време?
Що іе было, какъ іе было
Нека (сега) забравимъ,—
Али я вамъ ся обрекѫмъ
Милички ми сестры,
Въ другій пать вамъ зарадъ него
Я да ви разкажѫ.
Али сега милы, момы,—
Нека ви прикажѫ
Приказки отъ наше време.....
Слушайте дѣвойки!

Не іе было то одавна
У насъ въ Българіѫ,
Было іе въ годинѫ, момы,
Петдесеть и седмѫ

Как припурна от хлада
И бъзъ статина.
Вліе вечеръ, ясенъ вечеръ
У Прилепа града,
Но безоблачно ми небо
Мѣсечина плава
Около нея тамъ безбройны,
Сички звѣзды сіятъ,
А и вѣтеръ, тихій, хладный
Листъ на дърва шипатъ.
Во църковнятъ градинѫ
Весели сѫ китки;
Презъ църковный дворъ широкій,
Гиздавы дѣвойки
Вървятъ съ стомны съ водѫ пълны—
Исто трескоткы.—
А момчета Българчета,
Въ дворътъ сѣдѫтъ на купъ,
Съ жедно сърдце, съ жедны очи
Мигаѣтъ, поглеждатъ.
Нихна младость, пуста младость,
Своето си искатъ.
Какъ що мрѣжа рыба барятъ
Мѣсто подълбоко;
Какъ що славей; малка птица,
Сѣдало си виетъ
Средъ разцвѣтены ми ружи
Въ поле, илъ въ градинѫ;
Какъ що майка силно любитъ
Първѣнѫ си рожбѫ,
Такъ и млада любитъ младѫ,
Искатъ мома юнакъ,
Млада момче хубавелче
Гиздаво си либе.

И я нѣкога си, моны,
Жеденъ бѣхъ и страденъ

Но момиско лице, хубость,
И по черни очи;
Съмъ ся вредель изъ дома си
И съмъ бѣгалъ нощемъ,
Като елень младъ, запаленъ,
Плетъ я съмъ прескоквалъ.
И ся крыехъ во градинѣ,
Задъ маковы китки,
Иль подъ ружи гжстолисты
Тулехъ ся какъ заицъ.
На дечкевихъ свое либе
Тамо во градинѣ,
Кога оно утромъ рано,
Во зорѣ глѣбокѣ,
Зело лѣйка въ бѣлѣ рѣкѣ,
Цвѣтя си полиевтъ
А я одвай, одвай дышамъ
Да не ме догледатъ.....
Али защо си жалувамъ
Прежни си годины?
Нека момы ви докажѣ
Свойтъ тѣжекъ приказъ.

II

Во црковнятѣ градинѣ,
Во дворътъ широкій,
Седнала іе стара баба
Предъ цркозны враты.
Никой [нея] не я пытатъ баба,
Тамо защо седитъ,
Кого баратъ, кого чекатъ
Откждѣ дошла іе
И що она въ цркевѣ искатъ:
Даль дѣте ще кърститъ,
Или сына си ще вѣнчатъ
Съ младѣ хубавицѣ?

Пъ іе лонда за молитвѫ
За болнавѫ Лицерѫ?
Пъ задушбинѫ ще правитъ
Но грѣхове тежки?
Никой не си питатъ бабѫ,
Гнздава дѣвойки,
Що лице ѝ сино-жълто
Що ся іе сгърбила?
Що останали сѫ въ снагѫ
Само кожи съ кости?
Защо нейны стары очи
Вредъ сълзы лѣятъ?
Защо охкатъ, защо стенкатъ,
Иерститъ си кърнитъ?.....
Никой не я питатъ, момы,
Не ще и да знаятъ,
Никой не си питатъ бабѫ,
Мьслятъ че іе луда.
Нарамена стара баба,
Съ отъ козина торбѫ.
А що она въ ня носитъ
Що има во нея?
Чекайте вы, момы, сестры,
Потърпѣте малко,
'Сѣ ще видимъ', ще узнаемъ
Баба ще ны кажитъ.

Седнахъ момы, окол' бабѫ,
Предъ цьркавны праты,
На ся пулятъ и ся чудямъ
Защ' іе жалонита,
И що барятъ въ такѫ добѫ
Тьмнѫ и вечернѫ,
Кога люди ся собиратъ
Дома си сосъ челядь;
Кога люди си оставатъ
Дневны си печалбы,

И сбирать окол' себе
Дребны, жилы рожбк.
На съ нихъ они ся печалять
Да ся развеселѣять.
Да забраважть ли си чьрны,
Мжки, тжки, глобы.....
Щ' она барать въ таквж добж,
Кога 'сегдѣ тихо,
Глухо ,сегдѣ, тьмно 'сегдѣ,
'Сичко нощь покрыла,
И планины и долины
Шумы и поляны,
И впрокитъ градины.
'Сичкій бѣлъ свѣтъ Божій.
Кога 'сичко ся почивать
Отъ печалбы дневны,
Какъ звѣрове такъ и птицы
Питомы и дивы.
Що накарало е бабж,
Дожъ да си оставитъ?
Да ся скитать като луда
Исто кукавица?
Нек' я пытамъ нек' узнаимъ,
Зло какво я нашло?
Чума ли село избила,
Гладъ ли ie морило?
Кжща ль вода ie отнесла
Та имотъ потопи?
Или клетый, гладенъ Турчинъ
Сърдце й изгори?.....

Бабо!—слушашь?—опули ся,
Некъ си поприкажем'
За твой, бабо, животъ, попщъ,
За младо ти време.
Откждe си, кжди, бабо,
И отъ кое село?

Зло нещо ie тебе нашло,
Зла нѣкая година?
Що накарало ie тебе
Въградьть ны да лождень?
Що си дошла ты самичка,
Безъ сына, безъ дщерѣ
Или немашь ты родища,
Нето кумовицѣ?
Само стоишь си зела, торбѣ,
И повече нищо.
И що носишь въ твіѣ торбѣ,
Що има во ней?
Дали сухѣ отъ хлѣбъ корка
И лейкѣ за водѣ?.....
Каква тѣга, каква мѣка
Тебе ie сгърбила.
Защо охкашь защо стенкашь,
Сълзы защо ронишь?
Тежокъ ли грѣхъ си сторила,
Та си дошла овдѣ,
Да отмолишь грѣхъ си въ цьркваѣ,
Бога ны да смилишь?
Или болна имашь дома,
Дошла си по водѣ,
Водѣ светена цьрковна,
Болешь да напоишь?...
Не бой ны ся, мила бабо,
Не съмъ зълъ човѣкъ я.
Разкажи ми твойтъ помишъ,
Ядове и глобы
Милвамъ я да слушамъ, бабо,
Приказки отъ бабы...
Грена главѣ, стара баба,
Грена си онули,
А нѣ очи сълы капать
Ронать си кикъ бисеръ:
Ето iедна врела сълза

Падна дожу въ земйѣ,
Чърна земля ноя непи
И дочека второ.
Гълтатъ баба врели сълзы,
И земля нихъ гълтатъ;
Ено редъ отъ жежки сълзы,
Накитилъ ie клепки,
Колку клепки — толку сълзы
Редомъ, редомъ стоятъ;
Гинитъ редъ iединъ отъ сълзе,
Вторый се показватъ,
Гинитъ вторый, а редъ другiй
Хвана себѣ мѣсто.....
Лиетъ баба жежки сълзы
Како дъждъ да върпитъ.
Натопила шарень ръкавъ,
Брипитъ ги со лѣвый,
Натопила ръкавъ лѣвый
Брипитъ ги съ полы,
А за нейзинъ поясъ виситъ
Селска дълга кърпа:
Тя натопена и бѣше
И тя бѣше мокра.—
Гиздавы дѣвойки градски,
Вечь васъ стигна, чукна
Европейска поразiя,
Френски худы *моды*.
И вы гиздавы момчета,
Българчета градски,
Гълтате вы думы,
Исто *папагали*
А не гледате какъ баба
Врелы сълзы лиетъ.
Денемъ, нощемъ плачитъ, стенкатъ,
Никако не спиетъ.
Ако вамъ ви падпитъ тежко
Отъ тѣ мои думы,

НАР. И УНИВ. БИБЛИОТЕКА
„КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"
СКОПЈЕ

Не съ брата ти отъ злоба,
А отъ братско сърдце.
Не сърдете ся на жене,
Мене сиромаха,
Не сърдете ся на жене.
Сиротиня безъ рода.
Не съмъ кривъ азъ, яко слушамъ
Овде на чуждина,
Че вы тамо въ Българїя,
Въ бащина ми жилж,
Полудѣли сте по френски
Лумы и по моды.
Наша клета баба-майка
Не ще френски лумы,
Ще ти, брата лѣкъ и билка
Да изцѣри раны.
Но щомъ ви досѣрнажъ, браты,
Приказъ си за баба.—

Крена глава стара баба,
Крена ся опула,
А изъ очи сълзы капятъ
Роняхъ ся какъ бисеръ.
Искаш баба да говорить,
Яднаты неможить.
Бъркатъ небзъ чести хъйцы,
Сълзы й горещи.—
Яднa баба, писана ты бабо,
Гледамъ твоя тага,
Гледамъ, бабо, тежко ти іе
На душа и сърдце.
Доста, бабо, плака, стопи,
Избриши си сълзы,
Разкажи ми твоитъ пезнинъ,
Ядове и глобы.
Нехаи я ще да помогнамъ
Но твоята мъка.

Негли ме ти кажалъ како
Тъгѫ да отбѣгнешь.
Разкажи ми се що знаешь,
Се що мина презъ глава ти
Во животъ ти цѣлый.
Турчинъ изгорилъ ти сърдце,
Или *чорбаджія?*
Или чума изморила
Сыновети дщерки?
Или огонь изгорилъ іе
Кѫща ти и стокѫ?
Лошо какво стигнало те
Или клетва тежка?
Не бой ми ся, мила бабо,
Не съмъ злъ човѣкъ я.
И кажи ми що ти носишь
Въ отъ козинѫ торбѫ?
Дали сухѫ отъ хлѣбъ коркѫ
И лѣйкѫ за водѫ?—

Стара баба съ дрѣхлѫ рѫкѫ
Крена бѣлѫ кърпѫ
И избриши свой си образъ,
Очи, клепки, сълзы.
И издыхна глухо, тежко,
Скърсти объ рѫцѣ,
На съ гласъ слабый, жаловитый
Почна да приказва:
Чуйте сега, о дѣвойки,
Българчета млады,
Бабинъ приказъ, нейны думы
И душевны тъги.

III

„Слушай сынко, слушай милый,
Бабины ти рѣчи,
Запомни ги харно, твърдо,

Ракажи ти тебе,
Мож' богать да ѣ твой тебко,
Ил ѣ *горбафдся*,
Та ще можить да помогнить
На стара ти баба.
Ако ли не, кат' пораспень
Ког' юнакъ ты станешь,
Сърце ти кога затупа
Въ жили кръвь заврие,
Негли сынко, ще отплатишь
На мой клетый кърпишъ...
Много време и години
Тежки чърны клеты,
Пълны съ мъки, пълны съ глоби
Минахъ през главѫ,
До-жадъ я таква си станахъ,
Како що ме гледашь.
Многу видохъ, многу знаихъ
И теглихъ я многу,
Отъ какъ себе помнихъ, сынко,
И до день денеска.
Не съмъ видѣла день ясенъ,
Всеки ѫ години...
Али 'се да ти раскаже
Баба не умеетъ,
Та и сълзы, сынко, сълзы
Сърцето ми кипѫтъ,
Тѣ мѣнѣ не давѫтъ, сынко,
Сичко да припомнишъ,
Тѣ языкомъ мой' завързватъ
Та и време нема..."
Стара баба тукъ разгърна
Отъ козина торбѫ,
Та изъкна стара баба...
Слушайте девойки!
Тя изъкна изъ торба си —
Страхъ ме ѣ да кажамъ—

Нек' ви кажемъ! — Та пеймъка
Кървавъ конуль, (момы)
Сиповнъ конулѣ!
Въ изпарена кошула
Отъ гърло до полы,
Въ съзпарена конулъ
Сосъ кървавы каики!
Каики кървавы, о момы,
Гѫсты та голѣмы,
Сърдце ми отъ нихъ застина,
Очи уста, нѣмы!
Ядна, клета бабо-знайко,
Тежка ти сѫдбина!
Тежка ти година, бабо,
Немашъ вече сына!
Кървава конуля, (момы,)
(Гиздавы, сч кълнамъ.)
Самъ я видохъ съ (свои) очи,
Я самъ я опипахъ!
Гледазъ я конулѣ, гледамъ,
А баба ны плачетъ,
Сълзы лиетъ, сълзы рониъ,
Охкатъ, стенкатъ, редитъ:

„Сыне, ты іединъ у мама,
Сыне, чедо Божиимъ!
Мило, писано ты чедо,
Нема тебе, неня!
(Олово, желѣзо, сыне,
(Теб' животъ ти скина,)
Турчинъ махна, Турчинъ удри,
Тебе разполови.
Падна сыне ты на трава,
Въ то широко поле,
(Душа даде, душа нѣмъ,)
Безъ да кажешъ у слово.
Ни за маика, ни за либе;

Крѣвьта ти потече, сине,
Кась на руло, сине, ягне
Младо и безгрѣшно!
Бѣше ошелъ ты на пазаръ
Во Прилепа града,
Да продадешъ осмакъ жито,
Жито и пченицѣ...
Чекахъ день я, чекахъ два дни;
Три дни и три ноши,
Ты не идиш, се те нема
И сосѣмъ не дойде...
За това ль я ти ся радвахъ,
Тебе я отгледахъ?
Те отгледахъ и те вардехъ
Како пьрваж рожбж?!
За това ль я тебъ готвихъ
Хубаво дѣвойче?
Ты го видѣ, го замилва,
Шеташе ты съ него!
Боже Вишній, Боже милый,
Зло какво ме найде.
Грѣхъ каковъ я сторихъ, Боже,
Иль бѣ тежка клетва?
Що я клета не лочакахъ
Вѣщы да цѣлувамъ,
Себ' отмѣнж да донесамъ
Сыну пьрваж любж...
А сега я си останахъ
Пуста кукавица,
Денемъ, ноцемъ я кукуважъ
Като куда ходамъ.
Ето така можче младо,—
Богъ да ми те чуватъ!—
Имахъ сына, имахъ чедо,
А сега го немамъ.
Я го гледахъ, я го вардехъ
Како свой очи.

И сосъ него я забравахъ
Тежки си годины.
Отц' отъ малечки годины
Учехъ сына, карахъ,
Онъ отъ Турчина да бѣгатъ
Да не му отвьрщатъ.
Люто слово да не казватъ
Да него разлютитъ,
Дека Турчина ще стретитъ
Нему пѣть да правитъ,
И да мълчитъ кога Турчинъ
Него псуватъ, хулитъ.
'Секога, да казватъ нему:
Ага, Бей, *Ефекди*,
Многу ти дни и години!
И акъ нему Турчинъ кажитъ:
Гаурь кюръ олсынъ,
Него онъ да не докачватъ
Съ ядовитѣ думѣ.
Ако ль въ кѫщи дойдитъ Турчинъ,
Него да дочакватъ
Съ медъ и съ млѣко, съ сладки думы,
И него да служитъ
Со що искатъ, съ какво искатъ,
И съ вино чьрвено.
Пьржено ли пиле, яйца,
Младо ль, тлъсто агне,
Млѣко ль кисело, иль прѣсно,
Баница иль мазникъ,
Или прѣсенъ хлѣбъ домашенъ
Въ потница испечэнъ,
Прѣсно ль сиренїе, иль масло
Кравско, или овчско,
Се що сакатъ Ага-Турчинъ
Сичко да му давать.—
Ето така карахъ, учехъ
Божина си сына,

Али зла и тежка била
Та година, младо!.....
Бѣхмъ дошли Турцы клети,
Върлы Арнаути,
Не два-шина, не три-шина,
Цели десеть-шина.
Нареднхмъ ми ся въ кжщи
Седнахмъ си редомъ.
Ядать піятъ, нѣсни нѣятъ
Турски, Арнаутски,
Наши вѣрж хулѣятъ, псуватъ
Кърпятъ столъ и чашн.
Ножове удрихж въ земіж,
Пушки на колѣна;
Гърло кпятъ, гласы кревятъ:
„Бърго ты *гяурина*
Сестры ль имашь, или тетки,
Донеси ги овдѣ,
Тѣ насъ редомъ да ны служятъ,
Да стоіятъ на нозѣ;
Чашн редомъ да подавятъ
Чаши съ вино пълны.“
Чухъ я, младо, тѣзи думы,
Сыну си я рекохъ:
Бѣгай сыне, зло те найде!
Бѣгай, крый ся въ слама,
Сыне, търпи тамъ подъ коня,
Дорь ги уталожимь...
Одде сынъ ми, онъ побѣгна,
А на я нимъ казвамъ:
Аги милы, Аги златны,
Жи' ви Турска вѣра.
Жи' ви вѣра, жи' ви Бога,

Нѣ[ма] [на] Мехомета
Нѣ[ма] [на] Турска [кнѧ]ж. Аѳ[а]
Сына не губите!
Нема сестры, нема тетки,
Никого отъ нѣма:
Е іединєкъ, іе сашєкъ,
Страче безъ татка.....
Още речьта не дорекохъ
Выкнахѫ тукъ Турцы.
Не, *гяурко*, несйка щерко!
Сына ще заколимъ.
Тыргнахѫ тукъ ножове злы,
Блѣена имъ желѣзо
А я отъ страхъ паднахъ ничкомъ,
И ся обѣсвѣстихъ...
Многу ль лежехъ, малко ль лежехъ
Безъ свѣсть и безъ память...
Али кога дойдохъ въ себе
И погледнахъ въ кѫща,
Видохъ сынко, що сумъ сама,
Нема Турцы клеты.
Одвай станахъ, сйдохъ въ плевнѭ
Божия си найдохъ...
Мина ся день вторый, третій,
Мина ся недѣля;
Ништо нема 'се іе мирно
Въ село и' 'околѭ.—
Минало іе злото, казвахъ
Помолихъ ся Богу.
Боже, милій, казвахъ, Боже,
Пречиста ты майко!
Не дай Боже, не дай Майко
Сынъ ми да погинитъ.
Кой ще, Боже мене старѫ
Въ хладенъ гробъ отпусне?
Кой ще, Боже, при смьртьтѫ ми
Очи да заклопитъ?

Ти Пресвета, Божи Майко,
Сиди ся надъ жене,
Не дай злото да не найдитъ
Сина доларди ми.
Мина злото и си казвахъ,
Синъ ми живъ остана,
Го прегърнахъ, го цѣлувахъ
Во чело, во очи.
На го карахъ и го учехъ
Себе си да чувать,
Да не казнатъ люти думи,
Турчину си нигдѣ.....
Върѣхъ ся ли, недѣлы,
Нигдѣ нема янцо,
'Сегдѣ тихо, 'сегдѣ мирно,
Радость и веселба!
Радване ся клето сърдце
Кога гледахъ сына,
Че излеголъ, че отиде
Да пречекать Гроздѣ,
У пирогните поляны,
Предъ сличенецъ изгрѣвъ.
Грозда, хубава дѣвойка,
Грозда чьриока,
Грозда тънка и высока,
Грозда чьрнокоса,
Бѣлолика хубавица
Румена калинка.
Идитъ Грозда прусать Грозда
Низъ гъститѣ травы,
Носитъ Грозда на главѣ си
Банища иль мазникъ,
На вечари, кои пасѣтъ
Калешо й стадо.
Не далеко тамъ въ поляны
Срѣщание я Божинъ;
Пулехѣ ся оба въ очи

„Оба чьрвенѣхѫ.
Помози Богъ! лѣпа Гроздо,
Добро утро, Гроздо,“
А та нему— „ живъ да ми си!
Далъ ти Господь добро.“ —
„Дека ходишь, лѣпа Гроздо?“ —
„Гледашь,—ручекъ носамъ—
Кога ще е папа свадба?“ —
Скоро, Гроздо, скоро лѣпа„
Скоро кай Митровдень.“ —
А та нему: слушай Божинъ
Ако не ма земешь,
Сама ще ти дойдамъ, Божинъ,
Бѣгалка ще станамъ,
Татка, майка ще оставамъ,
„Люба да ти бъдамъ.“
Пулѣхѫ ся оба въ очи,
Оба чьрвенѣхѫ,
На тьргнуваха си оба:
Божинъ преко поле,
Грозда преко гѫсты шипы,
Секой въ своіѣ кѫщѫ.
А майчино клето сьрдце
Радва ли ся, радва,
Че голѣмъ юнакъ іе станалъ
Сынъ й за женение.....
Не на многу време радость
Е была за мене,
Стигна вечь година чьрна
Зюто вечь ме найде.
Бѣше дошло клето време
Данокъ да ся дава.
Натовари кола съ жито
Спрегна си волови
На си трьгна въ градъ на пазарь
Жито да продава.
Ако да бѣхъ знала, чедо,

Че зло не го найдитъ,
Него нежане да пущатъ
Въ той день клетый, черный.
Да бѣхъ знала...да бѣхъ знала,
Можехъ ли да знаятъ?.....
Още пакъ си не извѣри
Окъ до половина,
Бѣхѫ му пресѣкли пѫтьтъ
Турцы-Арнауты.
Обколихѫ него, чедо,
Турцы кръвопійцы,
А онъ пѣдна на колѣна
Мило имъ ся молитъ,
Да не зематъ млада главѫ
Че іединъ у майкѫ.
Аль не слушаютъ му молбы
Турцы кръвопійцы,
Пушка пламна, пушка пукна,
Въ Турски рѫцѣ клеты,
Зърно оловно пролунна
Бѣлите му гръды.
Другъ изъкона атаганътъ
Главѫ располови,
Тълъ и геве, и чело му
На двѣ половины.
На му плинна кръвь чървена
Низъ зелена трявѫ,
Сиростре ся на чърна земіѫ
Снага му бездушна.
Летна му душа изъ снага
Низъ уста му, нѣмы
Летна безъ да кажит слово
(Нѣмаше и кому)
Ни за себе, ни за майкѫ,
Ни за първо либе.....
Мина ся день, и нощь мина,
Нищо я не знаяхъ,

На други день утромъ рано,
Сына донесохъ.
Донесохъ мьртвъ снагъ
А душа му нѣма!
Окървавены му дрехи,
И кошуля чьрна;...
Видохъ снагъ, видохъ главъ
На двѣ половины,
И продупнаты му видохъ
Мьртвы, млады гърдю.
Видохъ, надвихъ я на него,
Замрѣхъ я видъ него;
Го прегърнахъ и примрѣле
Лежехъ и на него,
Полужива, полумьртва
Цѣль день и ноць цѣлъ...
Клеты сълзи, врелы сълзы
Сестмъ не пожалъ,
Не помогнахъ му сълзы
Не воскрьснахъ го.
Станахъ, младо, кито луда
Изныхъ мьртвъ снагъ,
Измыхъ снагъ, измыхъ рины
Сына си промѣнихъ,
И завьрзахъ на глава му
Двѣте половины,
Нихъ обвихъ я съ бѣлъ кърпъ
Бѣлъ, копринен
Облѣкохъ го въ бѣлъ ризъ
Новы, чисти дрехи.
На го спрострехъ по-средъ кжщи
Сѣднахъ да го тъжамъ;
Тъжамъ, плачамъ, космы горнамъ,
Пьрстите си кърнамъ;
Биамъ себе и по главъ
И по слабы гърды
Дьржехъ него у дома си

Три дни и три нощи,
Лорг у него жърти сила
Хъша да съдъвить.
Многу време стенахъ, плакахъ
Пролихъ жерми сълзи,
Не щехъ [illegible] лопущамъ
Въ гробъть тъмень, студенъ.
Али нему я не можехъ
Душа да му дадамъ,
Станахъ, каних ъ два-три попа
Сбрахъ си родними
Найдохъ и познаници
Врьстницы момчета,
Крепахъ го из косила
Носатъ го на рамо;
И на гробищата тамо
Поп ъ молитвъ пѣл,
На го отъ носила зехъ
Пущихъ го въ гробъть.....
Его така момче младо—
Богъ да ми те чувать—
Имахъ чедо, имахъ сына
А сега го нѣмамъ.
Само ми остана, мълдо,
Кървава кошуля,
Надъ коя я тъжамъ, плачамъ
Врелы сълзы лиямъ.
Вардамъ сыновъ кошуліж,
Кървавъ кошуліж,
И сосъ нея я ще легнамъ
Въ гробъ студенъ и тъменъ.....“

IV

Яна клета бабо-майко
Тежка ти съдбина!
Тежка ти година, бабо,
Нежили вече сына!

Твои думы, ядна бабо,
Твърдо и заложихъ,
Помнимъ ти и жежки сълзи,
Цары като бисеръ.

1865. Юн. 25. село Рогожка.

(у Карамзиныхъ)

ВАР. А УНИВ. БИБЛИОТЕКА
„КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"
СКОПЈЕ